

# BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING INGLIZ TILIDAGI NUTQIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHDA KLASTERLI TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH

**Ismanova Dilafruz Jamoliddinovna**

Turan International University magistranti

Gumanitar fanlar fakulteti Linguistika (ingliz tili) yo'nalishi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22761752>

Qabul qilindi: 8-sentabr 2026-yil • Ma'qullandi: 14-sentabr 2026-yil • Nashr qilindi: 15-sentabr 2026-yil

## Annotatsiya.

Mazkur tezisdagi boshlang'ich sinflar o'quvchilarining ingliz tilida fikr bildirish va sodda muloqotga kirishish ko'nikmalarini rivojlantirishda klasterli topshiriqlardan foydalanish imkoniyatlari yoritiladi. Boshlang'ich yoshdagi o'quvchilar uchun ingliz tilidagi nutqiy faoliyatni tashkil etishda vizual tayanchlardan foydalanishning ahamiyati asoslanadi. Klaster asosida savol-javob, gap tuzish, tasvirlash va kichik guruhlarda fikr almashish kabi mashg'ulotlarni tashkil etishning metodik jihatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, klasterli topshiriqlar yordamida o'quvchining darsdagi faolligi va o'z fikrini ingliz tilida ifodalashga bo'lgan ishonchini oshirish masalalariga e'tibor qaratiladi.

## Kalit so'zlar:

boshlang'ich sinflar, ingliz tili, nutqiy faollik, klasterli topshiriq, kommunikativ yondashuv, interfaol ta'lim, mustaqil fikrlash, og'zaki nutq.

Boshlang'ich sinflarda xorijiy tilni o'rgatish jarayoni faqat grammatik qoidalar yoki yangi so'zlarni yodlatish bilan cheklanmasligi kerak. O'quvchining o'rgangan til birliklaridan foydalanib, sodda fikrini ifodalashi, savollarga javob berishi va kundalik vaziyatlarda muloqot qila olishi ham ta'limning muhim natijalaridan biridir. Shu sababli ingliz tili mashg'ulotlarida o'quvchini faol nutqiy harakatga undaydigan topshiriqlardan foydalanish alohida ahamiyatga ega.

Kichik yoshdagi o'quvchilar uchun uzoq davom etadigan bir xil turdagi mashqlar qiziqishning pasayishiga sabab bo'lishi mumkin. Vizual materiallar, rangli sxemalar va o'quvchining o'zi fikr qo'shadigan topshiriqlar esa dars jarayonini jonlantiradi. Shu jihatdan klasterli topshiriqlarni ingliz tili darslarida nutqiy faoliyat bilan bog'lab tashkil etish samarali metodik imkoniyatlardan biri sifatida qaralishi mumkin.

Klasterdan foydalanish jarayonida o'qituvchi bitta mavzuni tanlaydi va o'quvchilarni shu mavzu atrofida fikr yuritishga yo'naltiradi. Biroq asosiy maqsad faqat so'zlarni yig'ish emas, balki hosil qilingan birliklardan keyingi nutqiy faoliyat uchun tayanch sifatida foydalanishdan iborat bo'ladi.

Masalan, "My Hobby" mavzusida o'quvchilar markaziy tushuncha atrofida *reading, swimming, drawing, playing football, singing* kabi faoliyatlarni kiritishlari mumkin. Shundan so'ng o'qituvchi:

*What is your hobby?*

*Do you like drawing?*

*What do you do in your free time?*

kabi sodda savollar orqali o'quvchilarni klasterdagi so'zlardan foydalanishga undaydi. Natijada o'quvchi yangi leksik birlikni shunchaki tanib olish bilan kifoyalanmay, undan og'zaki nutqda foydalanishga harakat qiladi.

Klasterli topshiriqlarning muhim jihatlaridan biri shundaki, ular o'quvchiga fikrini shakllantirish uchun tayanch beradi. Ingliz tilini endigina o'rganayotgan bola mustaqil ravishda uzoq gap tuzishda qiynalishi mumkin. Mavzu bo'yicha asosiy so'zlar ko'z oldida mavjud bo'lsa, o'quvchi o'z fikrini qisqa va sodda gaplar orqali ifodalashga osonroq kirishadi.

Masalan, "My Friend" mavzusida klaster orqali quyidagi yo'nalishlar shakllantirilishi mumkin:

**Name → Age → Appearance → Hobby → Favourite colour**

O'quvchi ushbu tayanchlar asosida:

*His name is Ali.*

*He is eight.*

*He likes football.*

*His favourite colour is blue.*

kabi gaplarni tuzishi mumkin. Bunday mashqlar asta-sekin o'quvchining mustaqil og'zaki nutqini shakllantirishga xizmat qiladi.

Klasterli topshiriqlarni juftlik va kichik guruhlarda tashkil etish ham yaxshi natija berishi mumkin. Guruh a'zolari mavzu bo'yicha turli fikrlarni taklif qiladilar, keyin esa hosil qilingan materialdan foydalanib, qisqa taqdimot yoki dialog tayyorlaydilar. Bu jarayonda o'quvchilar bir-birini tinglash, fikrni davom ettirish va ingliz tilidagi oddiy iboralardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Bunday mashg'ulotlarda o'qituvchining vazifasi barcha javoblarni oldindan belgilab qo'yish emas, balki o'quvchiga kerakli til birliklarini topishda yo'naltiruvchi yordam ko'rsatishdan iborat. O'quvchining noto'g'ri javoblari dars jarayonini to'xtatib qo'ymasligi, aksincha, to'g'ri variantni topishga yo'naltirilishi maqsadga muvofiq.

Klasterli topshiriqlarni baholashda ham faqat grammatik to'g'rilikka e'tibor qaratish yetarli emas. O'quvchining fikr bildirishga urinishi, yangi so'zlardan foydalanishi, savolga mustaqil javob berishi va guruh faoliyatidagi ishtiroki ham hisobga olinishi lozim. Bunday baholash yondashuvi boshlang'ich sinf o'quvchisida ingliz tilida gapirishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Shuningdek, klasterli topshiriqlardan darsning yakuniy bosqichida refleksiya vositasi sifatida ham foydalanish mumkin. O'quvchilar dars davomida o'rgangan so'zlarini qayta ko'rib chiqib, ular yordamida bir yoki ikki gap tuzadilar. Shu tariqa o'qituvchi o'quvchining mavzuni qanchalik tushunganini aniqlashi, o'quvchi esa o'z bilimini mustaqil baholashi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda klasterli topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning nutqiy faolligini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi. Ushbu metod orqali o'quvchi mavzu bo'yicha fikrlarini tartibga soladi, kerakli so'zlarni tanlaydi va ularni sodda kommunikativ vaziyatlarda qo'llashga harakat qiladi.

Klasterli topshiriqlarni savol-javob, juftlikdagi suhbat, guruhli ish va qisqa taqdimotlar bilan birlashtirish natijasida ingliz tili darslarini o'quvchi markazidagi faol ta'lim jarayoniga aylantirish mumkin. Ayniqsa, boshlang'ich bosqichda vizual tayanchdan nutqiy faoliyatga bosqichma-bosqich o'tish o'quvchilarning ingliz tilida fikr bildirishga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi.

### Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Education.
2. Brown H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education.
3. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
4. Thornbury S. *How to Teach Speaking*. Pearson Education.
5. Nation I. S. P. *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge University Press.
6. Jalolov J. J. *Chet til o'qitish metodikasi*. Toshkent.